

titlu, devine evidentă tendința autorilor — fără îndoială, meritorie — de a depăși limitele unui dicționar propriu-zis bilingv, în sensul apropiării lucrării lor de structura dicționarului explicative.

În consecință, consultarea lucrării aduce foloase nu numai boemiștilor, ci și rușilor, slavisticii în general. În legătură cu acest aspect este semnificativ, cred, următorul amănunt: în timpul unei dispute — la consfătuirea de la Ljubljana, din 1964, a Comisiei terminologice internaționale de pe lângă C.I.S. — pe tema întrebării ruse. *просторечие*, dificil de redat în alte limbi, s-a apelat la *Dicționar*, pe care delegații cehoslovaci îl aduseseră cu ei. Sintagmele ilustrative din corpul articolului respectiv au fost suficiente (în lipsa unor izvoare de mînă întii) pentru a permite stabilirea valorii termenului¹, ușurînd implicit găsirea unor echivalente în alte limbi slave.

În alcătuirea listei de cuvinte s-a ținut seama de toate domeniile esențiale ale științei limbii ruse (lexicologie, gramatică etc.), inclusiv de istoria limbii și dialectologie. Au fost incluși, de asemenea, termeni care țin de paleoslavă, gramatica comparată a limbilor slave, parțial de indo-europenistică și lingvistica generală. Așadar, lista de cuvinte depășește sensibil cadrul rusisticii ca disciplină lingvistică.

Cît privește materialul excerptat, acesta este constituit mai ales din lucrări de lingvistică sovietică, fără a fi însă neglijate operele capitale ale lingviștilor ruși din a doua jumătate a secolului trecut și de la începutul secolului nostru. Au mai fost folosite unele lucrări ale savanților străini (A. Vaillant, Fr. Trávníček ș.a.), traduse în rusă, și termenii de specialitate înregistrați în dicționarele rusești, explicative sau de terminologie lingvistică. Au fost puse la contribuție în total, exhaustiv sau parțial, 78 de lucrări, la care trebuie să adăugăm articole din principalele reviste de specialitate (v. *Seznam excerptatelor literatury*, p. 12—14).

*

Tratarea lexicografică a unui material atît de variat nu putea să nu ducă, pe alocuri, la unele inegalități, inconsecvențe sau lacune. Vom interveni, în cele ce urmează, cu o serie de sugestii și observații de care s-ar putea ține seama la o nouă ediție.

Mai întii, despre lista de cuvinte. Aceasta reflectă, firește, stadiul în care se găsea terminologia lingvistică în momentul în care s-a alcătuit *Dicționarul*, fiind folosit tot ce era mai reprezentativ în știința limbii ruse pînă în deceniul al șaselea inclusiv. Cum însă tocmai în acest deceniu încep să capete amploare, în U.R.S.S., studiile de lingvistică structurală, terminologia respectivă n-a putut fi înregistrată decît parțial. Evident, în cazul unei reeditări va trebui să se meargă mai ales pe linia cuprinderii elementelor noi ale metalimbii ruse, (în general, împrumuturi sau — mai rar — calcuri) care întretimp s-au încetățenit în lucrările de lingvistică modernă, de ex.: *граф, дистрибуция, дихотомическая теория, изоморфизм, интерференция, информант, коммутация, метаязык, морф, панхрония, парадигматика, порождение, порождающая грамматика, таксономия* etc., inclusiv denumiri de științe sau discipline larg cunoscute (*семиотика, психолингвистика* ș.a.)². Nefiind încă cristalizată pe deplin, această terminologie necesită o anumită selecție ținîndu-se seama, între altele, de unele fluctuații inerente perioadelor de început (varianțe morfologice și grafice, dublete lexicale cu valoare circulatorie inegală etc.)³.

Lista de cuvinte poate fi completată, în același timp, cu o seamă de termeni tradiționali, bunăoară cuvinte care conțin în structura lor la finală morfemul *-ведение* (*кавказоведение, пуштоведение, урартоведение* etc.) sau *-истика* (comp. echivalentele rusești, binecunoscute, ale ceh. *baltistika, bělorusistika, bohemistika, makedonistika, paleoslavistika, serbokroastistika, slovákistika, slovenistika, ukrainistika* ș.a.)⁴, ca să ne rezumăm numai la cîteva exemple de ter-

¹ Semnalăm, însă, că traducerea rus. *просторечие* în cehă (*liděná mluva, obecná mluva* 'vorbiire populară') suferă sub raportul exactității. Este vorba, după părerea noastră, de limbajul familiar neliterar; cf. *просторечный* tradus în engleză: *substandard colloquial* (M. Benson, *Dictionary of Russian Fersnal Names*, Philadelphia, 1964, p. 153). Și-apoi, mai trebuie desprins un al doilea sens, specializat, care nu figurează în *Dicționar*: *термен, expresie sau formă gramaticală aparținînd limbajului familiar neliterar* (v., de ex., *Словарь русского языка*, vol. III, Moscova, 1959, s.v. *просторечие*).

² Asemenea termeni, în cea mai mare parte, au și fost inventariați lexicografic sub formă de liste (v., de ex., O. S. Ahmanova, *Основная терминология дескриптивной лингвистики*, în *Лексикографический сборник*, VI, 1963, p. 131—138; I. Revzin, O. Revzina, *Краткий словарь терминов структурной лингвистики*, în *Русский язык в национальной школе*, 1966, 5, p. 81—86) sau dicționare propriu-zise (E. Hamr, *op. cit.*; O. S. Ahmanova, *op. cit.*).

³ Vezi V. A. Iľković, *O словаре новой лингвистической терминологии*, în *Лингвистическая терминология и прикладная топонимистика*, Moscova, 1964, p. 39.

⁴ Vezi, de ex., *Soupis základních jazykovýchých terminů*, Praga, 1963, p. 9.